

Hayrettin Karaman - Yeni Şafak

Nassın bulunduğu yerde ichtihad

İctihad, "konu ile ilgili âyet ve hadislerden (naslardan) amele dair hüküm (farz, vacib, mekruh, haram, şart, rükün...) çıkarmak için alimin yaptığı çaba" olarak tarif edilir. Yalnızca bu tarife bakarak dahi "icthadın, nassın bulunduğu yerde" de yapılacağı sonucunu çıkarmak mümkündür. Naslarda (âyetlerde, hadislerde) bir konu (mesela bir olayın hükmü) açıklanırken daima aynı üslub kullanılmamıştır; apaçık, üstü kapalı, detaylı, detaysız, doğrudan, dolaylı... anlatımlar vardır. Bir konu ile ilgili birden fazla nassın bulunduğu ve bunlar arasında bazen birbirini açıklama, bazen de –ilk bakışta- çatışma ilişkisi bulunduğu da görülür. İşte bütün bu açıklama icthaddır.

Nassın bulunduğu yerde yapılan ikinci icthad çeşidi "mesalih: fayda-zarar, ihtiyaç, zaruret" esasına dayalı icthaddır. Müctehid, hakkında nas bulunan bir meselenin, bir olayın, bir ilişkinin uygulanmasında güçlük, uygulama alanının geçici durumu yüzünden zarar, nassa aykırı uygulamada zaruret olup olmadığını araştırır ve bazı durumlarda "konu ile doğrudan ilgili naslara aykırı" olan, ama Kitap ve Sünnet'in genel ilkelerine, dinin gayesine uygun bulunan hükümler çıkarır ve bunlarla fetva verir.

Üçüncü icthad çeşidi nassın bulunmadığı yer ve durumlarda yapılan icthaddır ki, bu genellikle "kiyas" şeklinde uygulanır ve Mecelle'ye de girmiş bulunan "mevrid-i nasta icthada mesağ yoktur: nassın bulunduğu yerde icthad yapmak caiz değildir" cümlesi işte bu çeşit icthad içindir; çünkü nas varsa, bunu yok sayıp başka bir konu ile ilgili nassın hükmüne kıyas yapmak gereksiz olur. Ama bu durumda da gerektiğinde, yukarıda zikredilen "delaleti belirleme, mesalihe riayet etme" icthadları yapılır.

İctihadı ancak ehli olan; yani ilmi ve ahlakı ile dini hükümleri kaynağından çıkarmaya ve fetva vermeye yetkisi bulunan kimseler yapar. Günümüzde ve ülkemizde, yetkisi/yeterliği olmadığı halde icthad edenler bulunabilir, bunları engellemek de liberal demokratik ortamda mümkün olmaz, ama telaş etmeye de gerek yoktur; çünkü bu gibi kişiler ve onların "fetvaları" kabul görmez, köpük gibi -televizyonlarda, diğer yayın organlarında- bir süre kabarır, kocaman ve parlak gözükür, ama kısa zamanda sönüp gider ve yalnızca yapanların kötü şöhretleri devam

eder.

Bir zamanlar "ictihad kapısının kapalı olduğu, bundan sonra müctehid yetişmeyeceği, eskilerin ictihadlarının feza çağında bile yeterli olduğu, onları tekrarlamaktan başka bir şeye ihtiyacın bulunmadığı" söylenir dururdu; bu ilme ve dine aykırı hurafe önce teorik olarak yıkıldı, sonra da bütün İslam dünyasında, ilim kurumlarında, ferd veya topluluk tarafından ictihad metodu ile yapılan çalışmalar, çözümler yaygınlık kazandı. Üniversitelerde yapılan doktora çalışmalarının büyük kısmı birer ictihaddır.

abdulselam diğer yorumları

2009-06-07 16:19:09

hocanın yazısının son paragrafını okuyun

"dine ve ilme aykırı hurafe" diye adlandırdığı ve "teorik olarak" yıkıldığını söylediği "hurafe"nin yerine önerdiğine bakın hele.. çağdaş ve laik üniversitelerin bir üst makama geçmek için olmadık yorumlar ve yalakalıklar ile yaptıkları ve adına "doktora" dedikleri mügalata ve "kıl-ü kal"lere ictihad diyor. müslümanlara söylüyorum "hurafe"lerinize sahip çıkın.sizin o kadim hurafeleriniz bu modernlerin "ayet"lerinden ve kurana dayandırdıklarını iddia ettikleri çağdaş "ictihadlarından" bin kat daha değerlidir

EDİTÖR:

Karaman hoca ictihattan bahsetti, kısımlara ayırdı, fakat ictihad ehlinin vasıflarını beyan etmeye hiç yanaşmadı.... sadece kuru bir ilimle ictihad olacağını zannediyorlar. İmamı A'zam'ın bir mesele için 20 sene fetva vermediğini duymadılar mı? 40 sene yatsı nın abdestiyle sabah namazını kılmış (uyumamış9 duymadılar mı? Kabe içinde iki rekat kılmış ve bütün Kur'anı okumuş duymadılar mı? İctihad ehlinin ilmi dirayeti çok yüksek olmakla birlikte ahalkı ve maneviyatı da son derece mükemmel olmalıdır. Bu zamanda artık Mehdi ve isa aleyhisselamlardan başka gerçek müctehid mevcut olmaz....

Üniversite tezlerinin ictihad lduğunu söyleyecek kadar aklını yitirmiş bu kişiler, ancak gazete köşesinde müctehid olur, islam ıkında değil....

GAZETE MÜÇTEHİDİ KONUŞTU.....

Yazar Ali Kara

Pazar, 07 Haziran 2009 14:01 - Son Güncelleme Çarşamba, 10 Haziran 2009 10:04

Müceddid olur, sünneti ihya edenler bulunur ama bütün ümmeti bağlayan şekilde içtihad ehli asırlardır yoktur. Allahu teala tez zamanda ehlini nasib eylesin....